

Edunvalvontakannanotto koskien Kouvolan ympärivuorokautisen akuuttilääketieteen ja perusterveydenhuollon päivystyksen lakkautusta

6236/00.04.01/2023

Kaupunginhallitus 22.04.2024 § 94

Valmistelija: vs. hallintojohtaja Teppo Vuorenpää, puh. 020 615 8585, teppo.vuorenpaa(at)kouvola.fi

Hallituksen 16.4.2024 kehysriihen linjauksen mukaan terveydenhuollon yöpäivystys lakkaa lisäalassa, Jämsässä, Kouvolassa, Raahessa ja Varkaudessa viimeistään 31.12.2025. Tavoitteena on tasapainottaa julkisia menoja ja vastata terveydenhuollon henkilöstöpulaan.

Kumpikaan tavoite ei toteudu Kymenlaaksossa lakkauttamalla yöpäivystys Kouvolassa. Päätös ei tuota säästöjä, vaan uusia kustannuksia hyvinvointialueelle ja veronmaksajille. Kustannukset kasvavat kokonaisuutena jopa kymmeniä miljoonia. Kymenlaaksossa hoitohenkilöstötilanne on vähintään kohtuullinen, osin hyväkin. Modernit tilat uudessa Kouvolan Ratamo-sairaalassa, Kymenlaakson keskussairaalan uusi osa ja nykyisten tilojen peruskorjaus tekevät työympäristöistä houkuttelevat.

Lakkautuspäätös rikkoo asukkaiden yhdenvertaisuutta

Kymenlaakson sairaalaverkko palvelee kaksinaapaisen maakunnan 160 000 asukasta. Tämä merkitsee sitä, että myös päivystys on järjestettävä maakunnassa yhdenvertaisesti. Päivystysverkon supistaminen johtaa kalliimpien hoitojen tarpeen lisääntymiseen. Asiakkaiden ja henkilöstön liikkumistarpeet kasvavat. Myös muiden viranomaisten kuljetustarpeet tulevat lisääntymään merkittävästi. Lisäksi tarvitaan lisäinvestointeja uusiin tiloihin ja laitteisiin, mutta vastaavasti osa tehdyistä investoinneista jää merkittäväällä tavalla vajaakäyttöön.

Kouvola on Suomen 11. suurin kaupunki ja maantieteellisesti laaja alue, jossa asukkaita on lähes 80.000. Kouvolan kaupunki on kooltaan aivan toisessa mittaluokassa kuin muut kaupungit, joissa yöpäivystys lakkaa. (Iisalmi 20 801 asukasta, Jämsä 19 347, Raahelä 24 073, Varkaus 19 759).

Lakkautuspäätös on soteuudistuksen perusajatuksen vastainen ja rikkoo asukkaiden yhdenvertaisuutta merkittäväällä tavalla ja seurauksilla. Hallituksen esitys on epäoikeudenmukainen ja vaarantaa ihmisten perusoikeuksia, potilasturvallisuutta ja palvelujen saatavuuden Kouvolassa. Esitys vaarantaa myös Kymenlaakson huoltovarmuutta.

Kouvolan väestö ikääntyy muuta maata nopeammin, mistä seuraa, että hoitoa tarvitsevia potilaita on runsaasti. Vuositasolla päivystyspotilaita

on n. 45 000 – jopa hieman enemmän kuin Kotkassa keskussairaalan yhteydessä. Lisäksi Ratamon päivystyksessä on lähes 15 000 akuuttipotilasta, jotka siirtyvät esityksen seurauksena Kotkan päivystyksen hoidettavaksi. Kymenlaakson keskussairaalan tilat ruuhkautuvat, sillä uutta päivystystä ei ole rakennettu nykyistä suurempien potilasmäärien varalle.

Kymenlaakson sijainti edellyttää jatkuvia panostuksia, ei leikkauksia. Kymenlaakson sairaala- ja terveydenhuoltotoiminnot maamme itärajan läheisyydessä ovat merkittävä osa kriisivalmiutta. Nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa on kriittistä huolehtia Suomen itärajan aluepoliittisesta ulottuvuudesta. Raja-alueen elinvoiman heikentyminen sekä palveluiden ja väestönkehityksen romahtaminen johtavat turvallisuustyhjiön syntymiseen itärajalle. Näin ollen hyvinvoiva ja elinvoimainen Itä-Suomi on parasta ja toimivinta kotimaista turvallisuuspolitiikkaa.

Kriittistä poliisin kannalta

Ratamon päivystys on kriittinen palvelu poliisin kannalta. Monet poliisin tehtävistä nojaavat osaltaan terveydenhuollon palveluihin. Rattijuopumusverinäytteiden, mm. huumausaineiden ja lääkkeiden osalta, ottaminen tapahtuu monesti päivystyksessä. Mikäli Kouvolaan päivystys lakkaa, joudutaan asiakkaat kuljettamaan Kotkaan.

Poliisivankiloiden n. 1500 vuotuisessa asiakaskäynnissä tarvitaan hyvin usein terveydenhuoltoa. Kun poliisivankilatoiminnot keskitetään vuonna 2025 suunnitellusti Kouvolaan ja samalla päivystys suljetaan, tulevat kuljetustarpeet lisääntymään ambulansseilla Kouvolan poliisivankilasta Kotkaan päivystykseen. Terveyskeskuspäivystyksen keskittäminen lisää kuljetustarpeita merkittävästi ja usein vaativat potilaskuljetukset sitovat ambulanssin lisäksi poliisin resursseja turvaamaan kuljetuksia.

Rikosvastuun täytyminen edellyttää joissakin rikoksissa lääkärikäyntiä. Tällaisia rikoksia ovat mm. lähisuhdeväkivaltarikokset, pahoinpitelyrikokset ja seksuaalirikokset. Monesti poliisipartio tarjoaa uhrille kuljetusta lähimpään päivystykseen, mikäli se ei sido poliisipartiota merkittävästi. Jos lääkärissä käynnin joutuu myöhemmin järjestämään uhri itse, voi se jäädä tekemättä ja sillä voi olla vaikutusta rikosvastuun täyttymisen osalta.

Suomen suurin varuskuntakaupunki

Sotepalvelut vahvistavat maanpuolustusta itärajalla. Kouvola on Suomen suurin varuskuntakaupunki, jossa on varusmiehiä vuosittain noin 4 300. Ratamon ympärivuorokautinen päivystys on kriittinen, koska sen olemassaolon avulla ja kautta voidaan turvata varuskunnan lakisääteinen sairaanhoito varusmiehille. Jatkuva liikennöinti päivystyshoidon saamiseksi Kotkaan, Mikkeliin tai Lahteen muodostaa merkittävän riskin, sillä varuskunta tukeutuu lähes päivittäin sairaanhoidon palveluihin. Myös poikkeusolojen ja häiriötilanteiden

kannalta on tärkeää, että Kouvolassa on toimiva ympärivuorokautinen akuuttilääketieteen ja perusterveydenhuollon päivystys.

Dramaattisia vaikutuksia sote-palveluihin

Potilaiden hoitoon pääsy akuuteissa sairaustapauksissa viivästyy, joka lisää myös hoidollisia riskejä. Laboratorio ja kuvantamisen palvelut eivät toimisi lainkaan virka-ajan ulkopuolella. Myös alan koulutuksen vetovoima heikentyy Kymenlaaksossa.

Kouvolassa on Kymenlaakson lähialueen ainut psykiatrinen sairaala, johon hyvinvointialue on sitoutunut pitkäkestoisella vuokrasopimuksella. Sairaalan toiminnan edellytyksenä on, että alueella on saatavilla päivystyspalveluita. Yöpäivystyksen lakkautuksen myötä psykiatrinen sairaala on siirrettävä Kotkaan ja on investoitava uuteen sairaalarakennukseen. Uuden sairaalan kustannus on noin 15–20 miljoonaa euroa. Hyväkuntoinen olemassa oleva sairaalarakennus Kuusankoskella jää tyhjilleen.

Potilaskuljetusten lisääntyminen lisää merkittävästi kustannuksia sekä tarvetta ambulanssikapasiteetin kasvattamiselle. Kustannukset sekä potilaille että valtiolle kasvavat (Kela-korvaukset) olennaisesti. Matka päivystykseen pitenee jopa 50–70 kilometriä.

Liikenne lisääntyy huomattavasti huonokuntoisella valtatiellä 15, joka on jo äärimmilleen kuormittunut suurteollisuuden kuljetusreittinä ja työmatkaliikenteen seurauksena. Tien kantokyky on koetuksella, sillä se on jo tällä hetkellä sairaskuljetusten tärkein kuljetusväylä.

Lisäksi lakkauttamispäätös tulee aiheuttamaan useita muita seurauksia: päivystyksen kysyntä siirtyy muualle ja keskussairaalan osastojen profiili muuttuu, josta seuraa, että myös niiden kysyntä siirtyy muualle.

Kustannuksia numeroina, kun päivystys keskitetään Kymenlaakson keskussairaalaan klo 22–07:

1. *Ensihoidon kuljetukset pitenevät ja potilaskuljetusmäärät kasvavat*

A: Lääkäri Ratamossa yöllä: lisätarve kaksi ensihoitoyksikköä, kustannus n. 2 M€ /vuosi.

B: Ei lääkäriä yöllä Ratamossa: lisätarve kolme ensihoitoyksikköä, kustannus n. 3 M€ /vuosi.

Yöaikaisia akuuttipotilaita on noin 1 tunnissa. **Heille tarvitaan kaksi sairaankuljetus/ensihoitoyksikköä lisää** välille Kouvola-Kotka. Lisäksi päivällä useimmat heistä siirrettäisiin potilaskuljetuksena takaisin Kouvolaan (n. 10 potilasta per yö). Kustannusarvio: 900 000 €/vuosi per auto, **yhteensä 1,8 M€.**

Lisäksi vaihtoehdossa B: Akuuttipotilaiden sisäänotto pitäisi lopettaa päivittäin jo klo 19–20, jolloin **lisäksi tarvittaisiin potilaskuljetus näille potilaille (noin 5 per päivä).** Nyt Kouvolan päivystyksessä hoidettavat

akuuttilinjan potilaat jouduttaisiin ohjaamaan jo ennen klo 22.00:ta Kymenlaakson keskussairaalaan –arviolta 3–5 tarkkailupaikkaa tarvitsevaa potilasta ja heidän kuljetuksensa.

2. Osa päivystyksen kysynnästä siirtyisi muualle hoidettavaksi

A: Lääkäri Ratamossa yöllä: 4 000 yöaikaista käyntiä siirtyy muualle.

B: Ei lääkäriä yöllä Ratamossa: 4 000 yöaikaista ja 6 300 päiväaikaista käyntiä siirtyy muualle (50 % päiväaikaisista akuuttikäynneistä).

Lisäksi psykiatrinen sairaala ei voisi toimia tässä tapauksessa Kouvossa, vaan toiminta pitäisi siirtää lähelle keskussairaala.

3. Osastojen profiili muuttuu ja osastojen kysyntä siirtyy muualle

Ei lääkäriä yöllä Ratamossa: 30–35 osastopaikkaa tarvitaan lisää Kotkaan ja tilat psykiatrisen sairaalan toiminnoille.

Kymenlaaksossa eniten suuronnettomuuden riskitekijöitä - edellyttää laajaa varautumista

Kymenlaaksossa on suuronnettomuuden riskitekijöitä enemmän kuin missään muualla Suomessa. Suomen suurin (HaminaKotka) vientisatama edellyttää toimivia ja nopeasti paikalle saatavia sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palveluita. Kymenlaakson alueella toimii useita kemianteollisuuden toimijoita, ja satama-alueella käsitellään ja säilytetään poikkeuksellisen paljon vaarallisia kemikaaleja. Suuronnettomuuksien riski on siten korkeampi kuin muissa satamissa.

Kouvossa sijaitsee yksi Suomen merkittävimpiä raideliikenteen risteysasemia, jonka ratapihan kautta kulkee maan suurimmat kemikaalikuljetukset. Ratapiha sijaitsee kaupungin ytimessä ja samalla ratapihalla kulkee myös henkilöliikenne. Alueella sijaitsee myös runsaasti teollisuutta.

Kymenlaakson sijainti edellyttää panostuksia, ei leikkauksia

Useat yhteiskunnan keskeiset toimijat pohtivat parhaillaan, miten Itä-Suomea voidaan tukea hankalassa geopoliittisessa tilanteessa. Lakkautuspäätös heikentää alueen elinvoimaa ja muiden tukitoimien vaikuttavuutta. Elinkeinoelämän toimijat tarvitsevat toimivia palveluita kasvuun.

Kouvolan kaupunki näkee, että ympärivuorokautisen päivystyksen lakkautuksen sijaan hyvinvointialueiden kokoa tulisi tarkastella ja yhdistää alueita laajemmiksi. Säästöjä on haettava uudistuksen kautta muodostuneen raskaan ja kalliin hallinnon kustannusrakenteesta ja palkkauskuluista, ei kuntalaisten kannalta kriittisistä palveluista. Kustannustehokkaampaa olisi keskittää erikoissairaanhoidon hyvinvointialueiden kesken ja panostaa ensi sijassa perusterveydenhuoltoon.

Yhteenveto:

- Hyvinvointialueen kustannusvaikutuksia tarkastellessa voidaan selkeästi laskelmilla osoittaa, että yöpävystyksen keskittäminen yhteen yksikköön lisää jo yksin hyvinvointialueen kustannuksia.
- Lisäkustannuksia syntyy psykiatrisen sairaalan siirrosta, uusista tiloista, pitkäaikaisesta vuokrasopimuksesta sekä tyhjilleen jäävästä sairaalakiinteistöstä.
- Potilaskuljetuskustannusten merkittävä kasvu sekä potilaiden lisääntyvät omat matkat kasvattavat Kela-korvauksia ja valtion menoja huomattavasti.
- Keskussairaalan tilat ruuhkautuvat. Siirron vaikutukset mm. uusien tilojen rakentaminen ja muutokset Kymenlaakson keskussairaalassa aiheuttavat merkittäviä kustannuksia. Tarvitaan lisäinvestointeja tiloihin ja laitteisiin.
- Vastaavasti osa tehdyistä investoinneista jää vajaakäyttöön niin Kotkassa kuin Kouvolassa.
- Poliisin kuljetustarpeet lisääntyvät ja aiheuttavat lisäkustannuksia sekä sitovat ambulanssin lisäksi poliisin resursseja turvaamaan kuljetuksia.
- Puolustusvoimien näkökulmasta Ratamon ympärivuorokautinen päivystys on kriittinen, jotta voidaan turvata varuskunnan lakisääteinen sairaanhoito varusmiehille. Liikennöinti Kotkaan, Mikkeliin tai Lahteen on valtava riski.
- Potilaiden hoitoon pääsy akuuteissa sairaustapauksissa viivästyy, joka lisää myös hoidollisia riskejä.

Nykytila Kymenlaaksossa: *Kymenlaakson keskussairaalassa Kotkassa on yhteispäivystys. Kouvolassa on alueellinen sairaala, Ratamo-keskus, jossa akuuttilääketieteen ja perusterveydenhuollon päivystys on järjestetty STM:n poikkeusluvalla 31.12.2024 asti. Ensimmäisten vuosien aikana uusi päivystyksen toimintamalli, jossa ammattilaiset liikkuvat potilastilojen takana joustavasti, on toiminut erinomaisen hyvin ja nopeasti.*

Hyvinvointipäällikkö Sanna-Riitta Junnonen on kokouksessa paikalla asiantuntijana vastaamassa kysymyksiin.

Lisätietoja: hyvinvointipäällikkö Sanna-Riitta Junnonen, puh. 020 615 7429, sanna-riitta.junnonen(at)kouvola.fi

Kaupunginjohtajan ehdotus:

Kaupunginhallitus päättää antaa edellä esitetyn edunvalvontakannanoton pääministeri Petteri Orpolle, valtiovarainministeri Riikka Purralle sekä sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juusolle.

Lisäksi kaupunginhallitus toteaa, että Kouvolan Ratamon ympärivuorokautisen akuuttilääketieteen ja perusterveydenhuollon päivystyksen lakkautusesitys on epäoikeudenmukainen ja vaarantaa

ihmisten perusoikeuksia sekä rikkoo ihmisten yhdenvertaisuutta ja vaarantaa osaltaan alueen huoltovarmuutta. Akuuttilääketieteen ja perusterveydenhuollon päivystyksen pysyvyys on kaksinapaisessa maakunnassa perusedellytys tasapuolisten palvelujen turvaamiseksi, jotta lähes 80 000 Kouvolan asukasta saa tarvitsemansa palvelut.

Kaupunginhallituksen päätös:

Kaupunginhallitus hyväksyi päätösehdotuksen.

Kaupunginhallitus myönsi läsnäolo- ja puheoikeuden hyvinvointipäällikkö Sanna-Riitta Junnoselle. Hän oli asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyn aikana.
